

STADSLEDNINGSKONTORET
FÖRNYELSEAVDELNINGEN

Ekonomi i fokus

—

för att förebygga hemlöshet och verka för återinträde på bostadsmarknaden.

Innehållsförteckning

1.	Bakgrund och nuläge	3
1.1	Beskrivning av projektet	3
1.2	Nulägesbeskrivning	4
1.3	Alternativ till projektidén	6
2.	Nyttan/effekten av projektet	7
2.1	Intern effektivisering	7
2.2	Nollalternativ	7
3.	Omfattning på projektet och benchmarking	8
3.1	Omfattning	8
3.2	Benchmarking	8
4.	Förutsättningar för att lyckas med projektet och nå avsedd nytta	9
5.	Kostnader och finansiering	10
5.1	Projektets kostnader	10
6.	Resursbehov	10
7.	Risker	10
8.	Uppföljning	11

I. BAKGRUND OCH NULÄGE

I.1 Bakgrund

Det två-åriga projektet ”Ekonomi i fokus” vid Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning startade 2008-10-01 med medel från Socialstyrelsen. Bakgrunden till ansökan är att inga upparbetade rutiner och metoder fanns för att förhindra och förebygga vräkningar på grund av hyresskulder. Bidrag till hyresskulder beviljades ofta som en akut insats, utan uppföljning eller preventiva insatser. Förvaltningen skickade ut ett standardbrev till hyresgästen som uppmanades att kontakta mottagningsenheten. Aktivt uppsökande arbete saknades. Likaså saknades ekonomiska genomgångar eller ekonomisk rehabilitering av personer boende i tränings- eller försökslägenheter, vilket ledde till att de inte kom vidare till eget boende på grund av hyresskulder eller annan skuldsättning. Många personer saknar förmåga och resurser att sköta sin vardagsekonomi och göra nödvändiga prioriteringar. Det var viktigt att personal som arbetar praktiskt med personer i deras boenden utbildades i vardagsekonomi för att kunna bistå sina klienter.

Sammanfattningsvis finns ett stort behov av att utveckla metoder och utbildningsmaterial samt utbilda personal, såväl beslutsfattare som utförare, för att kunna få fram en integrerad fungerande metod och arbetssätt för att utveckla klienternas förmåga mot fortsatt ekonomiskt oberoende. Det fanns även ett stort behov av att utveckla både interna och externa samarbetsformer kring vräknings- och skuldfrågor.

Projektet beviljades medel av Socialstyrelsen för två budget- och skuldrådgivare, en uppsökare på halvtid och en administrativ assistent på halvtid. Huvudsyftet med projektet är att finna verksamma arbetssätt för att förhindra vräkningar och skapa vägar till ordinarie hyresmarknad som minskar hemlöshet. Målgrupper är personer med hyresskuld som inte är aktuella i stadsdelsförvaltningen och personer boende i förvaltningens försöks- och träningsboenden. I projektet arbetar man på flera nivåer:

- individuell rådgivning för att därefter arbeta med vardagsekonomi utifrån en arbetsmetod som ger hållbara verktyg för att klara av privatekonomin,
- utbildning och handledning i arbetsmetoden ovan till boendestödjare, familjepedagoger och behandlingsassistenter inom förvaltningen,
- utveckla interna samarbetsformer mellan budget- och skuldrådgivare och socialsekreterare, boendestödjare och behandlingsassistenter i arbetet med klienten,
- utveckla interna samarbetsformer mellan enheter och avdelningar,
- utveckla samarbete med hyresvärdar, kronofogden och andra myndigheter.

I.2 Beskrivning av projektet

Denna ansökan avser medel för att vidareutveckla arbetet med den ekonomiska rehabiliteringen för personer i kö och boende i stadsdelens cirka 160 befintliga tränings- och försökslägenheter. Arbetsmetoden innebär att alla personer som bor i träningslägenheter ska ha haft kontakt med en budget- och skuldrådgivare för en kartläggning av sin ekonomiska situation för att på ett tidigt stadium kunna åtgärda hinder för ett framtida eget boende. Detta ökar även genomströmningen i lägenheterna.

Arbetsmetod

Personer som står i kö till träningslägenheter träffar budget- och skuldrådgivare tillsammans med sin socialsekreterare i trepartssamtal. Syftet är att föra upp den ekonomiska rehabiliteringen på agendan samt tydliggöra problembilden och ansvarsfördelningen.

Budget- och skuldrådgivare gör därefter en ”skuldscanning”: en grundlig genomgång av vardagsekonomin och skulderna. De ser över om det finns gamla hyresskulder, som är ett hinder för ett övertagande av kontrakt; pågående ny skuldsättning, som även det är ett hinder för ett övertagande; om rätt inkomster är angivna; finns bidrag, utmätningar, skönstaxeringar med mera. Budget- och skuldrådgivaren arbetar på detta sätt aktivt med att undanröja ekonomiska hinder för framtida boenden.

I samband med att en person flyttar till tränings- och försökslägenheter görs en ekonomisk arbetsplan för att klargöra krav och förväntningar under boendetiden. Arbete med vardagsekonomin övertas då av en behandlingsassistent/boendestödjare/familjepedagog som är utbildad av projektet och vid behov får denne handledning av budget- och skuldrådgivarna.

I.3 Nulägesbeskrivning

I Enskede-Årsta-Vantör bor cirka 87.000 invånare som lever under helt olika livsvillkor. Som exempel levde 30 procent av totalt 7159 barn i åldern 0- 17 år i ekonomiskt utsatta hushåll i Vantör år 2004, vilket är dubbelt så högt som i staden som helhet¹.

Under 2007 inkom till förvaltningen meddelanden från hyresvärdar om 350 hushåll som riskerar uppsägning på grund av hyresskulder. Från kronofogden kom 126 underrättelser om avhysning. Antal boende som riskerar avhysning på grund av störande beteende är inte inräknade. En skattning gjordes att 50 procent av samtliga ärenden uppbar försörjningsstöd och skulle därmed handläggas av befintlig socialsekreterare. Många ärenden gick till kronofogden då inget aktivt uppsökande arbete gjordes vid meddelande om uppsägning.

Det ansågs angeläget att utveckla budget- och skuldrådgivningen kring familjer och ensamstående vuxna som hotas av vräkning samt kring de personer som i sin rehabilitering fått ett boende i försöks- och träningslägenheter. Projektmedel söktes och

¹ Kommunal basfakta från Folkhälsoinstitutet: www.fhi.se

beviljades hos Socialstyrelsens ”Utvecklingsmedel för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarkanden”.

Projektet övertog mottagandet av samtliga hyresskulder, som inkom till stadsdelsförvaltningen 2009-01-15 för att tillmötesgå hyresvärdars och kronofogdens önskemål om en ingång till förvaltningen. Vid projektstarten beräknades antalet meddelanden om vräkning per månad till knappt 30. Under 2009 har antalet meddelanden om vräkning uppgått till över 40 per månad. Problematiken för denna klientgrupp var mycket svårare än man först förmodat och de var mycket mer skuldyngda. Hyresskulden är oftast uppkommen efter de andra skulderna. I många fall finns en sammansatt problematik hos familjen eller den enskilda, oftast psykisk ohälsa eller missbruksproblem. Gemensamt för dessa personer är att de inte självmant sökt ekonomiskt bistånd för att klara av den uppkomna situationen. Många är apatiska, förvirrade och deprimerade. I en del fall krävs otaliga hembesök innan man kommer i kontakt med dem.

1. Personer med hyresskuld

Kvartalsstatistiken för projektet under perioden januari – mars 2009 visar att endast 12 procent av inkomna ärenden är aktuella för försörjningsstöd och att ärendeantalet/månad uppgår till 42 avseende uppsägningar och 8 avseende meddelande om avhysningar. En stor del är barnfamiljer och personer under 25 år. Många har komplex problematik och har eller har haft kontakt med stadsdelsförvaltningen och psykiatri. Ålderspensionärer (många över 80 år) är en ny grupp som projektet kommit i kontakt med. De är ensamma och har stort behov av stöd i vardagsekonomin. En del av dem har blivit vräkningshotade för obetalda räkningar fast deras ekonomi är god. Detta gäller även gamla med hemtjänst.

Projektmedarbetarna har en gedigen långvarig erfarenhet av budget- och skuldrågivning, hyresrådgivning och socialpsykiatri. Trots detta var de inte beredda på komplexiteten och skuldbördan i ärenden som de möter. Till detta kommer lågkonjunkturen och den ökade arbetslösheten, som lett till att allt fler får ekonomiska problem. Stadsdelsförvaltningen har fått en markant ökning av antalet personer som ansöker om försörjningsstöd och av antalet vräkningshotade.

En grupp som har tillkommit i allt större omfattning är personer som bor i bostadsrätter, ofta högt belånade. Med Kronofogdens nya utmättningsregler som trädde ikraft 080101, innebär det att man utmäter i egendom om en skuld inte kan betalas inom tre månader. Skulderna är inte alltid bostadsrelaterade.

Inom nuvarande projekt har antalet egna medel-ärenden ökat. Hyresvärdar kräver ofta någon form av hyresgaranti för fortsatt boende och önskar kommunal hyresgaranti eller egna medel. Vi tillämpar inte den kommunala hyresgarantin, utan ”egna – medel handläggning” är det enda alternativet. Det har sedan tidigare visat sig vara en fungerade metod för att förebygga/förhindra nya hyresskulder. När insatsen upphört, många gånger på initiativ av stadsdelsförvaltningen, uppstår oftast nya hyresskulder. Handläggningen av egna medel är initialt tidskrävande och sker av budget- och skuldrådgivare.

Den administrativa assistenten i projektet har inte möjlighet att utöka antalet handläggningar av löpande egna medel utan funktionen behöver förstärkas.

2. Personer boende i tränings- och försökslägenheter

Ambitionen i nuvarande projekt var att i ett längre perspektiv arbeta med ekonomisk rehabilitering och underlätta återgången till ordinarie bostadsmarknad för de 160 personer som nu bor i stadsdelsförvaltningens olika boendeformer. Med hänsyn till den anstormning och tyngd som projektet fått avseende personer med hyresskulder har arbetet med denna grupp minskat.

Budget- och skuldrådgivarna har erbjudit ”skuldscanning” för de 26 personer som står i kö till träningslägenhet. Under projektiden finns inte utrymme att arbeta med den ekonomiska rehabiliteringen för de som redan bor i försöks- och träningslägenheter. Det innebär att deras skulder inte kommer att ”arbetas bort” och att de följaktligen inte kan bli godkända av hyresvärdar så att de kan överta kontrakten eller få andra förstahandskontrakt. Endast ett fåtal personer som nu står i kö och har genomgått ”skuldscanning” kommer därför vid projektets slut ha fått tillgång till en träningslägenhet och genomgått hela boendekedjan.

Projektet behöver utökas med ytterligare en budget- och skuldrådgivare och en administratör för att arbeta med denna grupp som det var tänkt från början. Om inget tillskott sker kommer denna grupp att få mindre stöd på bekostnad av de som akut hotas med uppsägning – se ovan. Utvärderingsunderlaget för arbetsmetoden i att ge personer stöd och verktyg i sin vardagsekonomi kommer att bli minimalt.

3. Utbildning och handledning av boendestödjare, familjepedagoger och behandlingsassistenter

Inom projektets ram har cirka 50 boendestödjare, familjepedagoger och behandlingsassistenter utbildats i vardagsekonomi under två halvdagar. De har även erbjudits handledning vid behov. I fortsättningen finns ett ökat behov av regelbunden handledning i fler komplexa ärenden för att kunna integrera arbetsmetoden i ordinarie verksamhet.

4. Samarbete med hyresvärdar, kronofogden samt andra myndigheter

I projektet finns avtal med allmännyttan och kronofogden, som även deltar i projektets styrgrupp. Aktiv kontakt tas med hyresvärdar, bostadsrättsföreningar, inkassoföretag och kronofogden i alla aktuella ärenden om hyresskuld.

1.4 Alternativ till projektiden

Inga alternativ till projektiden finns. Under den period som nuvarande projekt har pågått har snarare vikten av att den ekonomiska rehabiliteringen genomförs blivit ännu tydligare. Flera stadsdelsförvaltningar och andra kommuner ser behovet och har visat intresse av att ta del av arbetssättet. I Socialstyrelsens hemlöshetsrensning är projektet Ekonomi i fokus det enda som arbetar strukturerat med vardagsekonomi för att motverka hemlöshet.

2. NYTTAN/EFFEKTEN AV PROJEKTET

Nyttan av att utveckla arbetsmetoder vid vräkning och för att ge långsiktiga verktyg för att ha en god vardagsekonomi är:

- Att öka antalet medborgare som får ett eget hyreskontrakt och kommer in på den ordinarie bostadsmarknaden,
- Att öka antalet medborgare som kommer in i tränings- och försöksboenden, vilket resulterar i fler platser för dem som är i behov av tak över huvudet-garantin,
- Att genom den ekonomiska rehabiliteringen öka medborgares möjlighet till att sköta sin vardagsekonomi och i förlängningen bli skuldfria,
- Att en strukturerad utbildning och handledning i arbetssättet till personal gör att arbetsmetoden sprids till fler än budget- och skuldrådgivarna och kommer fler medborgare till gagn,
- Att arbetsmetoderna utvärderas både internt inom förvaltningen och externt genom Socialstyrelsen. Det ger kunskap om arbetsmetoderna är användbara och i så fall på vilket sätt så att de i bästa fall kan spridas inom och utanför förvaltningen och Stockholms stad.

2.1 Intern effektivisering

Intern effektivisering sker genom att avdelningarna i förvaltningen sinsemellan har ett samverkansforum i projektet både i projektlednings- och styrgruppen. Där kan dubbelarbete liksom dessvärre personer som inte får stöd från någon, upptäckas. I den senare gruppen dominerar hitintills psykiskt sköra och äldre personer. Exempel på detta är när hemtjänstens personal inte har i uppdrag att notera om en äldre person får brev från inkasso. Personen blir hotad med uppsägning och söker försörjningsstöd till hyresskuld. Hade skulderna uppmärksammats tidigare hade avbetalningsplaner kunnat göras och behovet av ekonomiskt bistånd inte funnits.

Effektivisering sker även genom att förvaltningen har en ”ingång” – budget- och skuldrådgivarna i projektet för hyresvärdar och kronofogde. Budget- och skuldrådgivarna har lång erfarenhet i området och har redan blivit kända och erkända. Det gör att samarbetet löper snabbt och många avbetalningsplaner kommer till stånd.

Kostnaderna för budget- och skuldrådgivare och administratörer blir större. Kostnader för utbetalt försörjningsstöd för hyresskulder minskar. Projektet har under de tre första månaderna endast skickat sju av 140 ärenden vidare till försörjningsstöd för ansökan om hyresskuld. Många av dessa hade annars ansökt om försörjningsstöd till hyresskulder och flera hade varit i behov av alternativt boende som vandrarhem, hotell och dylikt.

Ett ökat arbete – både för budget- och skuldrådgivarna och annan personal - med att lära ut vardagsekonomi leder till långsiktig nytta både för individer och för förvaltning som är svår att beräkna i pengar eller i tid.

2.2 Nollalternativ

Om projektet inte får ytterligare medel kommer gruppen i kö till och i försökslägenheter inte att få det stöd som var tänkt. Det finns en stor risk att gruppen som hotas av vräkning

fortsätter att prioritera sig själv och att projekttiden med att ge verktyg för långsiktig god vardagsekonomi inte hinns med. Det är etiskt omöjligt att minska arbetet med de vräkningshotade.

3. OMFATTNING PÅ PROJEKTET OCH BENCHMARKING

3.1 Omfattning

Nuvarande projekt består av en styrgrupp med avdelningscheferna för individ- och familjeomsorg, stöd för funktionshindrade och äldreomsorgen samt allmännyttans hyresvärdar och kronofogden. Därutöver finns en projektledningsgrupp med enhetschefer från ovanstående avdelningar. Projektmedarbetarna utgörs av två budget- och skuldrådgivare samt en uppsökare och en administrativ assistent på halvtid. Projektledaren är utredare/kvalitetsutvecklaren inom avdelningen för individ och familj.

Till projektet ansöks härmed om ytterligare en budget- och skuldrådgivare och en administrativ assistent för att arbeta med ekonomisk rehabilitering för personer i kö till tränings- och försöksboenden och de 160 personer som redan bor där. Budget- och skuldrådgivaren ansvarar för kontakten med arbetsledare och bosamordnare angående kösystemet för att snabbt komma i kontakt med personerna i kön och deras handläggande socialsekreterare. Efter det gör budget- och skuldrådgivaren en ekonomisk skanning, vid behov ekonomisk rehabilitering i form av avbetalningsplaner och en ekonomisk arbetsplan som personen ska följa. I det ingår en introducering av god vardagsekonomi som sedan följs upp löpande av boendestödjare.Handledning av boendestödjare ingår i detta. För detta arbete behövs även en utökning av en administrativ assistent på halvtid som tar fram uppgifter från verktygssystem om skulder m.m. och löpande kontroller.

Det behövs även resurser för att hantera det ökande antalet personer i behov av ”egna medel- handläggning, framför allt bland gruppen som hotas av vräkning. Till detta söks medel för en halvtid administrativ assistent.

3.2 Benchmarking

I landet finns några budget- och skuldrådgivare som arbetar med hyresvräkningar, som exempelvis Solna och Västerås kommuner. Projektmedarbetarna har gjort studiebesök hos dem och fått många tips på samverkan med bostadsföretag och andra myndigheter. Men projektet är unikt eftersom målet inte enbart är att hindra vräkningar. Det finns ett helhetsperspektiv för att ge personer kunskap i och redskap för en god vardagsekonomi, som kan bli ett varaktigt stöd inför framtiden. Förutom budget- och skuldrådgivare ingår även boendestödjare och andra som arbetar nära klienter, vilka utbildas och ska ges utrymme för detta. För denna del av projektet finns inga utvecklade förebilder ännu även om boendestödjare har utbildats för att ta upp vardagsekonomi, främst för funktionshindrade.

I Socialstyrelsens pågående satsning på Hemlöshetsprojekt är detta projekt det enda som arbetar med ”ekonomi i fokus”.

4. FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT LYCKAS MED PROJEKTET OCH NÅ AVSEDD NYTTA

De budget- och skuldrådgivare som nu är projektmedarbetare är fasta medarbetare i stadsdelsförvaltningen. Vikarier har satts in i deras ordinarie arbetsuppgifter. Tanken är att förvaltningen på detta sätt behåller de erfarenheter projektet ger efter avslut. Likaså har många ordinarie medarbetare deltagit i utbildningen av arbetsmetoden.

Tanken är även att under projekttiden förankra tankar om vikten av att ge redskap i vardagsekonomi till andra enheter och avdelningar så att beställare anser att det ska ingå i utförare arbetsuppgifter även efter projekttiden. Förvaltningens representanter i styrgruppen: avdelningscheferna för individ och familj, äldreomsorg och stöd för funktionshindrade ansvarar för att projektiden finns kvar efter projektets avslut både hos beställare och hos utförare.

5. EVIDENSBASERADE MODELLER

Budget- och skuldrådgivarna arbetar med en arbetsmodell för att lära ut vardagsekonomi. Detta arbetssätt ingår i utvärderingen i projektet som Socialstyrelsen ska utvärdera. Arbetsmetoden för budget- och skuldrådgivningen i projektet utgår från en trestegsmodell. **Första steget** i arbetet är att bringa struktur i vardagsekonomi. Att den enskilde tar kontroll över sina vardagsräkningar och lär sig att planera sina inkomster och utgifter och att kunna se de ekonomiska konsekvenserna av olika handlanden. Arbetet sker tillsammans med den enskilde med regelbundna besök och är mycket konkret och praktiskt upplagt. Man arbetar med två till tre pärmar, vardag och skulder. Budgetrådgivaren och klienten går tillsammans igenom alla budgetposter; är barnomsorgsavgiften rätt, bidragen rätt, utmätningen rätt etc. ”Vardagspärmen” ansvarar klienten för och tar med till varje träff med budgetrådgivaren. ”Skuldparmen” förvaras av budgetrådgivaren som kontrollerar skulderna med fordringsägarna. En skuldöversikt med kommentarer läggs in i budgetrådgivningsprogrammet HEP. Varje sammankomst avslutas med en överenskommelse om vad som ska göras, av vem och när. Hyresgästerna ska vara beredda att delta i projektet dvs. arbeta med sina pärmar ”vardagsekonomi” och ”skuldekonomi” och acceptera en total genomgång av sin ekonomi för att uppnå en varaktig förändring.

När vardagsekonomi är i balans, går arbetet över till **steg två**. I detta läge går stödet i vardagsekonomi tillbaka till ev. annan tidigare handläggare och integreras med annat stöd. Detta görs för att uppnå en ärendegenomströmning hos budgetrådgivarna och för att normalisera frågorna om vardagsekonomi. Arbetet med skulderna och då framförallt hyresskulden ligger kvar hos budgetrådgivaren. Vad går att göra åt skulderna? Hur kan hyresskulden betalas och går det att få personen godkänd som hyresgäst trots betalningsanmärkning? I detta läge är samarbetet med hyresvärdarna avgörande.

Steg tre är skuldsanering. Flertalet av alla skuldsatta når inte till detta steg, då skuldsituationen eventuellt kan lösas på annat sätt eller att den enskilde inte uppfyller de kriterier som skuldsaneringslagen kräver. Ett samarbete med kronofogdemyndigheten är i detta läge helt nödvändigt.

6. KOSTNADER OCH FINANSIERING

6.1 Projektets kostnader

Projektets totala budget beräknas till 662 000 SEK. Budgeten fördelar sig enligt följande:

Löner	534 500
Lokal- och kontorskostnader m.m.	105 450
Utbildning och planering	12 000
Resor	10 000
Summa	661 950

Totalt uppskattar vi att interna resurser kommer att lägga 2 240 timmar i projektet.

7. RESURSBEHOV

Nedan redovisas tillskott av resursbehov för att projektet ska kunna leverera specificerad nytta:

Namn	Roll/Ansvar	Antal timmar/ vecka	Period
Ann-Christine Åkerberg	Budget- och skuldrådgivare	40	juni 09 – sept 10
Susanne Bloom	Administrativ assistent	40	juni 09 – sept 10

8. RISKER

Nedan beskrivs de största riskerna för att de avsedda nyttoeffekterna inte skall kunna nås samt förslag till möjliga åtgärder.

Risker	Åtgärder
Intern samverkan uteblir	Förankring genom regelbundna möten om information och avstämning med projektledningsgrupp och de interna delar

	av styrgruppen.
Antalet personer i behov av egna medel är så många att befintlig personal för att handlägga egna medel inte räcker till	I god tid påtala behovet för ledningen och för interna samverkanspartners och se över att ett genomflöde finns.

9. UPPFÖLJNING

Projektet kommer att dokumenteras under hela projektperioden (081001- 100931) så att projektets erfarenheter kan bidra till utveckling av arbetsmetoden och till en verksamhetsutveckling i det ordinarie arbetet.

Uppföljning av de enskilda klienternas som är aktuella i förvaltningen sker genom en strukturerad intervju, en dialogintervju, som tar upp olika livsområden hos klienten. Intervjuerna ligger sedan till grund för den vidare planeringen och i vilken omfattning insatserna ska utgå. Alla uppgifter matas in. Efter sex månader respektive ett år görs en ny djupintervju och en bedömning görs tillsammans med klienten av vilka förändringar som har skett och vad som har bidragit till dessa. Detta ger möjlighet att se vilka av målgrupperna som nås bäst liksom om arbetsmetoden är mer verksam för olika grupper utifrån kön, etnicitet, psykiatriska problem och missbruksproblem.

Alla klienter som ingår i projektet kommer att få ett formulär för att där skatta hur han/hon uppfattar arbetsmetoden.

För att se hur projektets syfte har uppnåtts vad gäller antalet övertagna hyreskontrakt kommer statistik från projektiden att jämföras med tidigare år, liksom kostnader för alternativt boende och ekonomiskt bistånd till hyresskulder.

Förutom denna interna uppföljning utvärderas projektet även av Lunds Universitet genom medel av Socialstyrelsen.